

Fåglar som indikatorer

- Landskapskrävande
- Västuderade
- Har vingar - mobila
- Svarar snabbt på förändringar
  - Brand
  - Våtmarker
  - Insektsangrepp

Hur går det för de svenska skogsfåglarna?

- Enligt LRF går det bra

Sämre sista decenniet – särskilt för specialisterna

- Enligt Svensk fågeltaxering och BirdLife Sverige

Totalt har Svensk Fågeltaxering klassat 76 fågelarter såsom skogsanknutna.

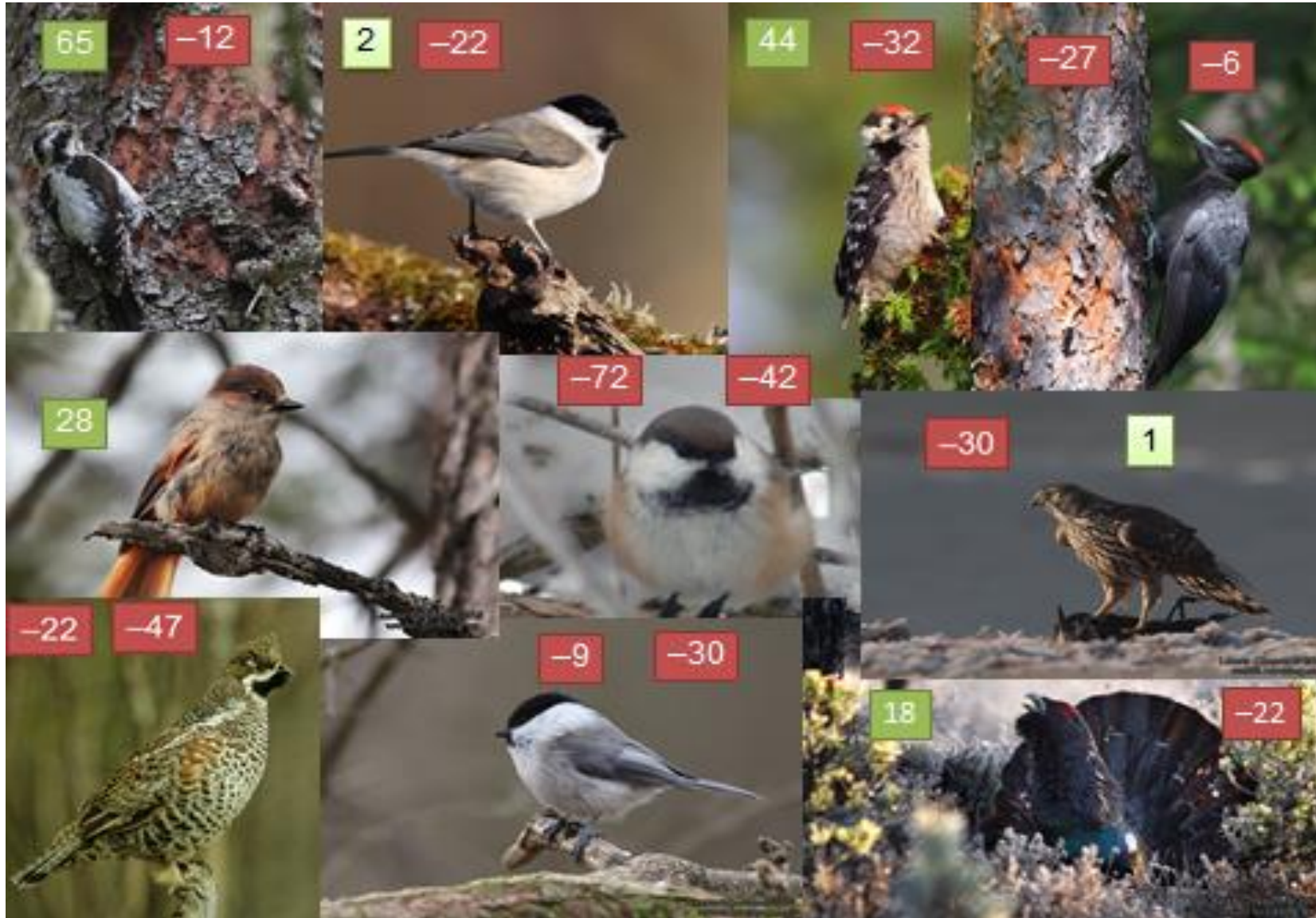
Av dessa var det 54 (71 %) som hade en positiv riktning på utvecklingen de första tio åren (1998–2008), medan 21 arter (28%) hade en negativ utveckling*.

Under den andra halvan av perioden (2008–2018) hade 34 arter (45 %) en positiv utveckling, medan utvecklingen för 41 arter (54 %) var negativ.

Skogsbruk med hyggen gynnar generalister?

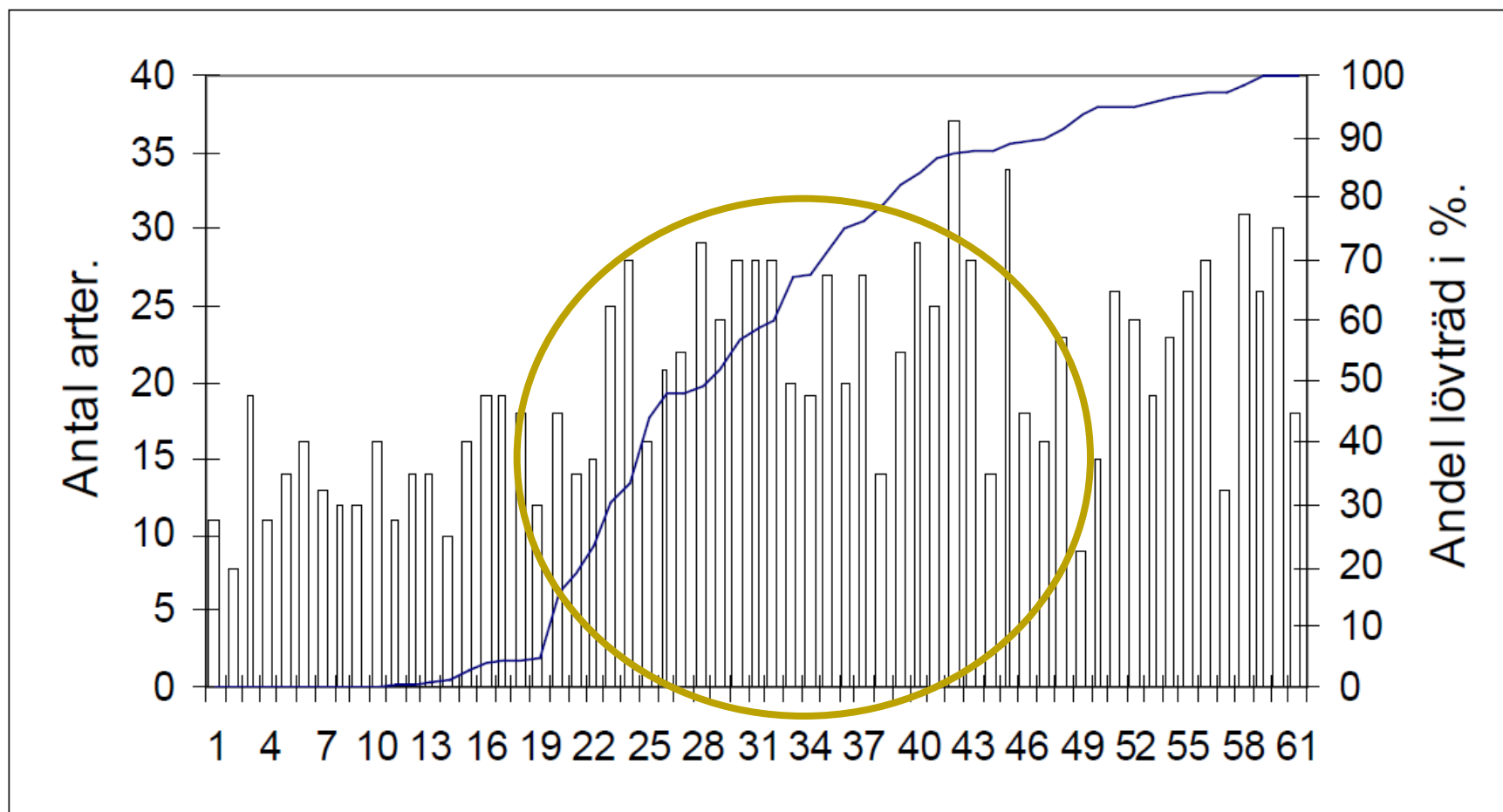
Hyggesfritt skogsbruk gynnar specialisterna?

Vad kännetecknar goda fågelmiljöer?

Detta bildspel handlar om de viktiga strukturer som kännetecknar goda fågelbiotoper. Varje struktur är styrkt med en eller flera vetenskapliga belägg och studier.

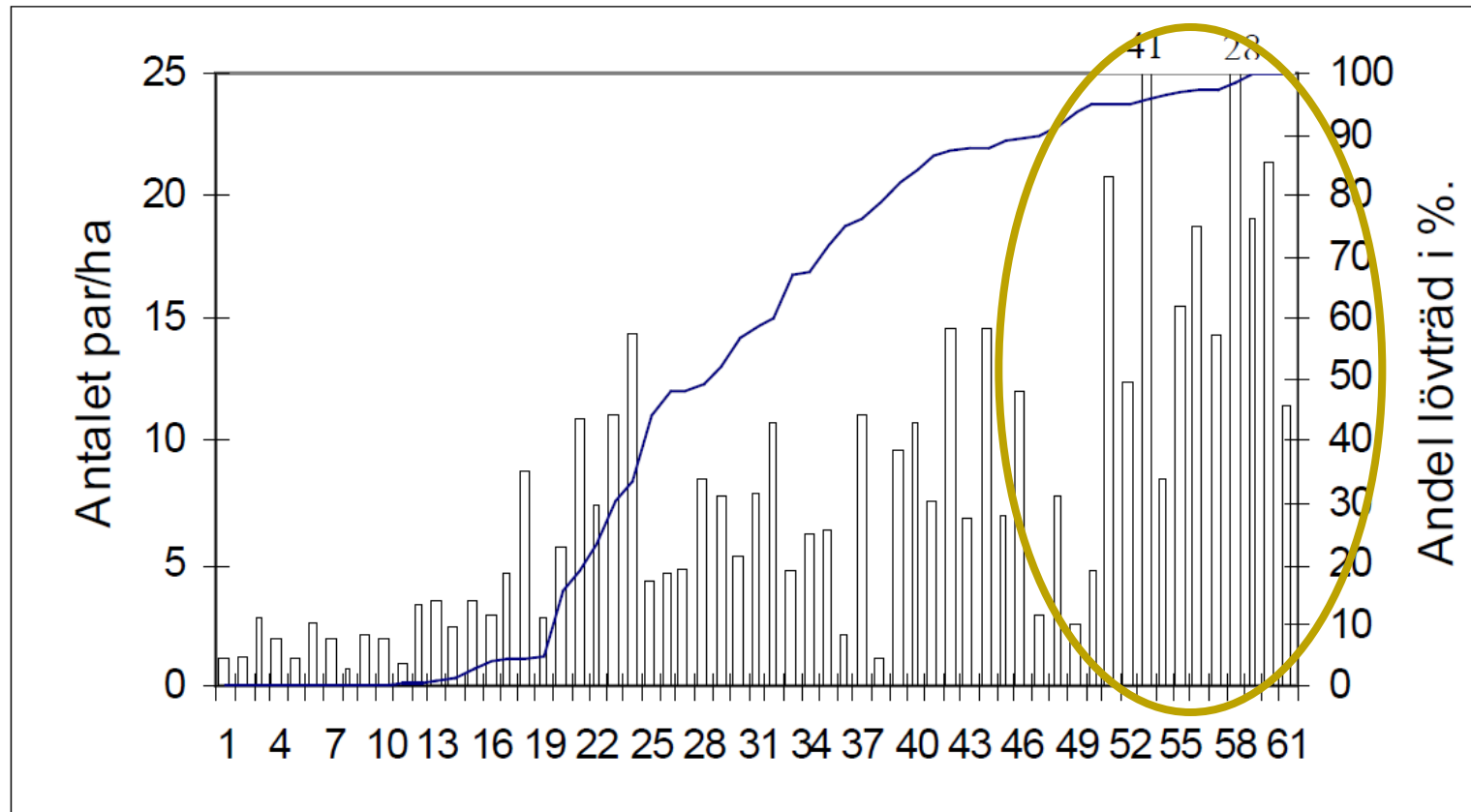
Störst antal fågelarter i blandskog

	Barrskog (90%)	Blandskog (11-89%)	Lövskog (90%)
Antal arter	8 till 19	14 till 37	9 till 31

Störst fågeltäthet i lövskog

	Barrskog (90%)	Blandskog (11-89%)	Lövskog (90%)
Antal par/ha	0,8 - 4,5	1,2 - 14, 7	2,6 - 41,5

Fågeltätheter (antal par/km²)

Region	Län	Barrskog	Blandskog	Lövskog	Ädellövskog	Skog Totalt	Antal områden
Norra Norrland	BD, AC, Z	240	268	333		296	26
Södra Norrland	Y,X, W	131	339			270	12
Östra Svealand	C, AB, D, U, T	303	570	749	1167	565	34
Västra Göta-Svealand	S, O	278	425	415	588	381	17
Östra Götaland	E, F, G, H, I	438	547	558	1156	731	29
Södra Götaland	K, M, N		446	1004	771	765	20

Trender fågeltätheter:

Barrskog < Blandskog < Lövskog < Ädellövskog

Norrland < Svealand < Götaland

Västra Sverige < Östra Sverige

Källa: Svensk fågeltaxering
Martin Green, Lunds Universitet

Sikttäthet, lövrikiedom, olikåldrigt, och död ved har stor betydelse

Ett skogsområde hade en hög andel lövträd (100 % björk) men en **gles sikttäthet i höjdnivån 0 – 5 meter** och **liten andel död ved**. →

Ett annat skogsområde hade också 100 % lövträd. Björk var det vanligaste trädslaget men där fanns också höga andelar av gråal, asp, sälg, rönn och hägg. **Sikttätheten var tät och det var rikligt med död ved**. →

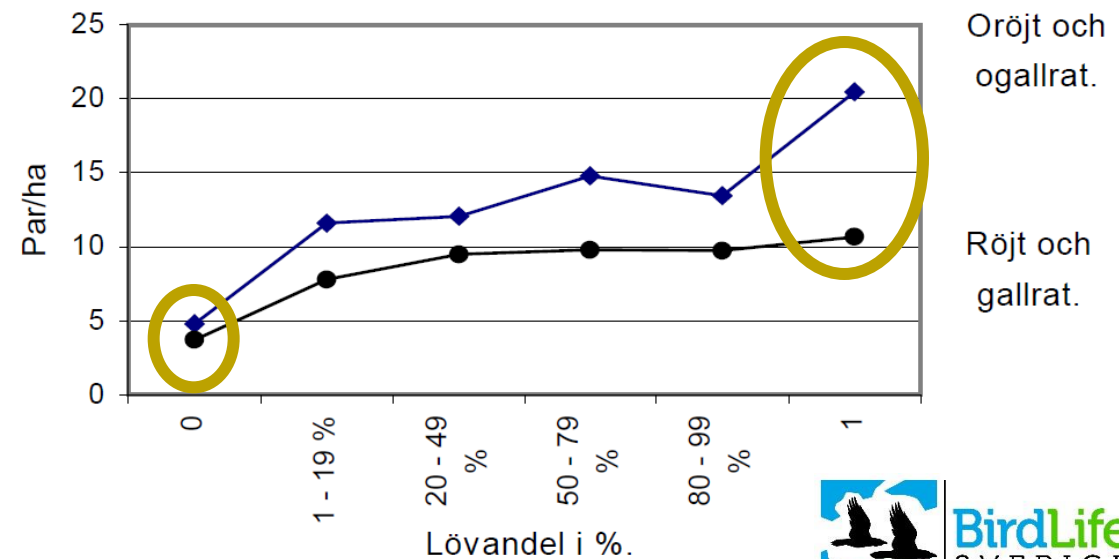
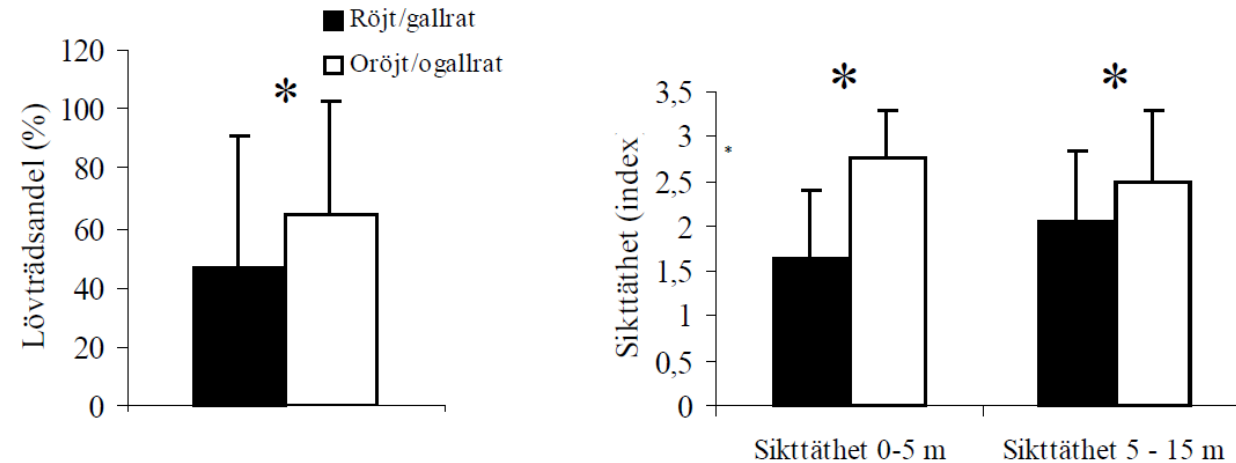

Fågelförekomsten skilde sig kraftigt åt mellan de två ytmässigt jämförbara områden. **Antalet fågelarter var 8 gånger och fågeltätheten 11 gånger högre i det senare området.**

Röjning och gallring

Slutsatser:

- Gallra försiktigt och varierat. Viktigare hur gallringen görs i lövskog/lövdominerad skog än i barrskogar.
- Behåll så hög lövträdsandel och skiktning som möjligt efter gallring.

GALLRA MED EFTERTANKE

RÖJ INTE I ONÖDAN!

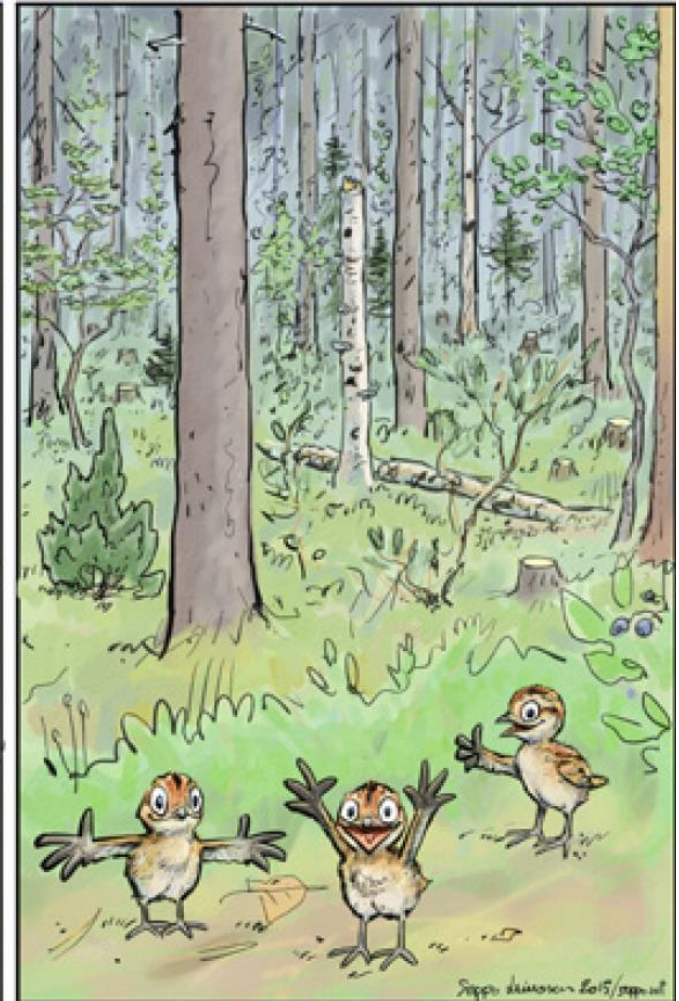

Seppo Leinonen 2015
seppo.net

TACK FÖR ATT DU
SPARADE MAT OCH SKYDD!

INGEN MAT, INGET SKYDD!

Seppo Leinonen 2015/seppo.net

DET HÄR ÄR BRA!

Slutsatser studien

**Saknas
något?**

- En **ökad lövandel** i ett skogsbestånd gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- En **blandning av många trädslag** gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- Inslag av **äldre träd**
- En **tät sikttäthet** ökade antalet fågelarter och fågeltätheten.
- En **ökad mängd död ved** gav fler fågelarter och en ökad fågeltäthet.
- En **ökad area** gav fler fågelarter.
- **Oröjda och ogallrade** bestånd hade fler fågelarter och en högre fågeltäthet än röjda och gallrade sådana.

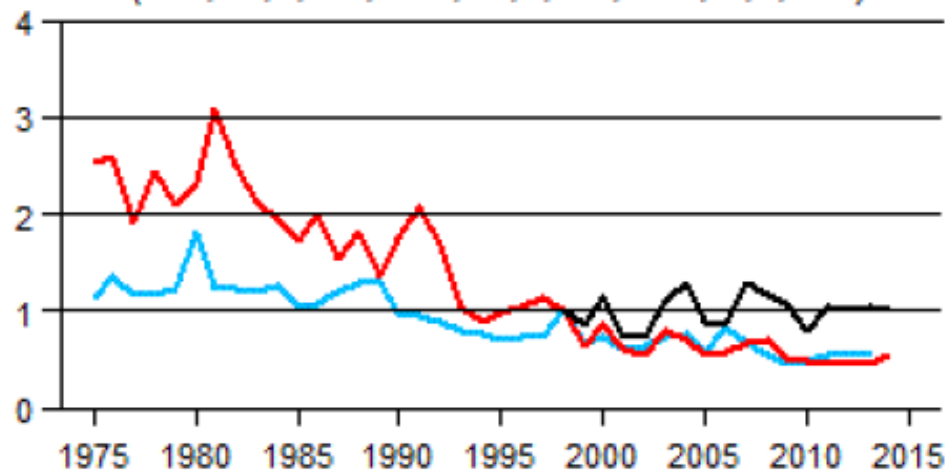
En tredjedel kvar

Indikatorarter för god generell hänsyn

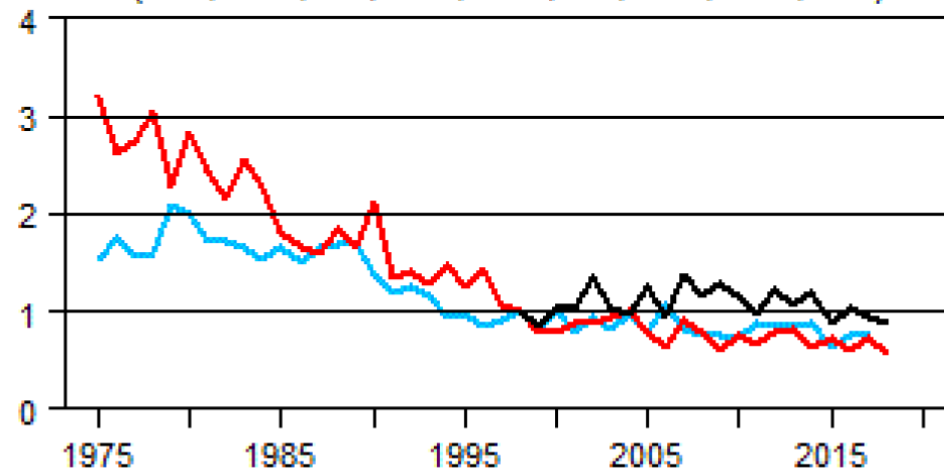
En tredjedel kvar

Talltita, *Parus montanus*
(816, -2,7, ***; 171, -4,9, ***; 562, 0,7, NS)

Entita, *Poecile palustris*
(841, -2,4, ***; 115, -3,9, ***; 123, -0,2, NS)

Källa: Svensk fågeltaxering

Entita

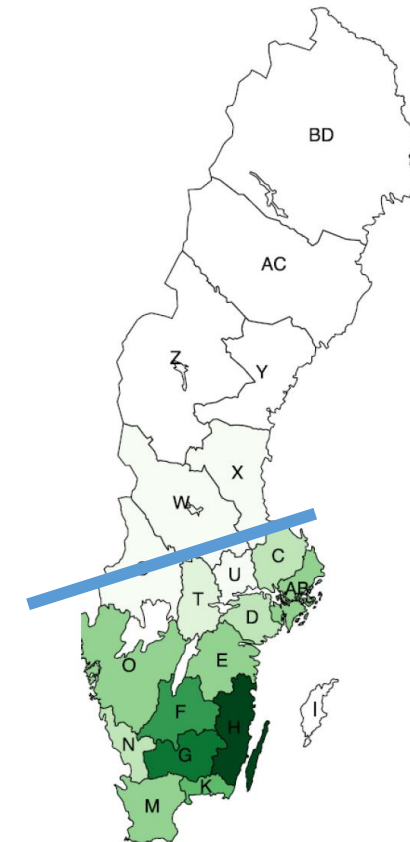
- Stannfågel, > 95 % söder om limes norrlandicus. Tätast i sydöstra Götaland.
- Löv- och blandskogsfågel som föredrar bok, ek- och hassel-dominerade områden, men som även trivs i strandskog och alkärr.
- Hålhäckare som är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål.
- Mestadels fröätare, under häckningssäsongen är insekter stapelfödan.

Lasse Olsson © 2005

FOTO: JOHAN NITARE

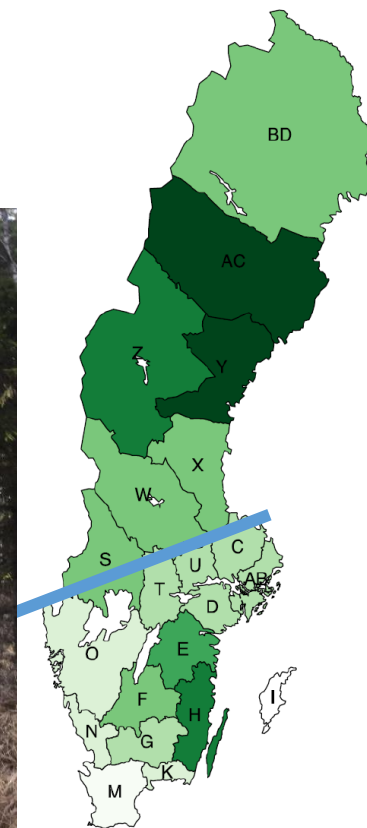

Talltita

- Stannfågel, hela landet utom Gotland och kalfjället. Tätast i Norrlands inland, > **75 % norr** om limes norrlandicus.
- Många typer av skog, ofta med **barr- och blandskog**. **Lövinblandning** viktigt, ofta i **sumpskogsartade miljöer** eller i **anslutning till kärr och mossar**.
- Habitatval troligen beroende på att arten **hackar ut eget bohål** i **murkna högstubbar, oftast lövstubbar**.
- Stora sammanhängande skogsområden, stora revir ca 15 ha
- Äter ryggradslösa djur och frön.

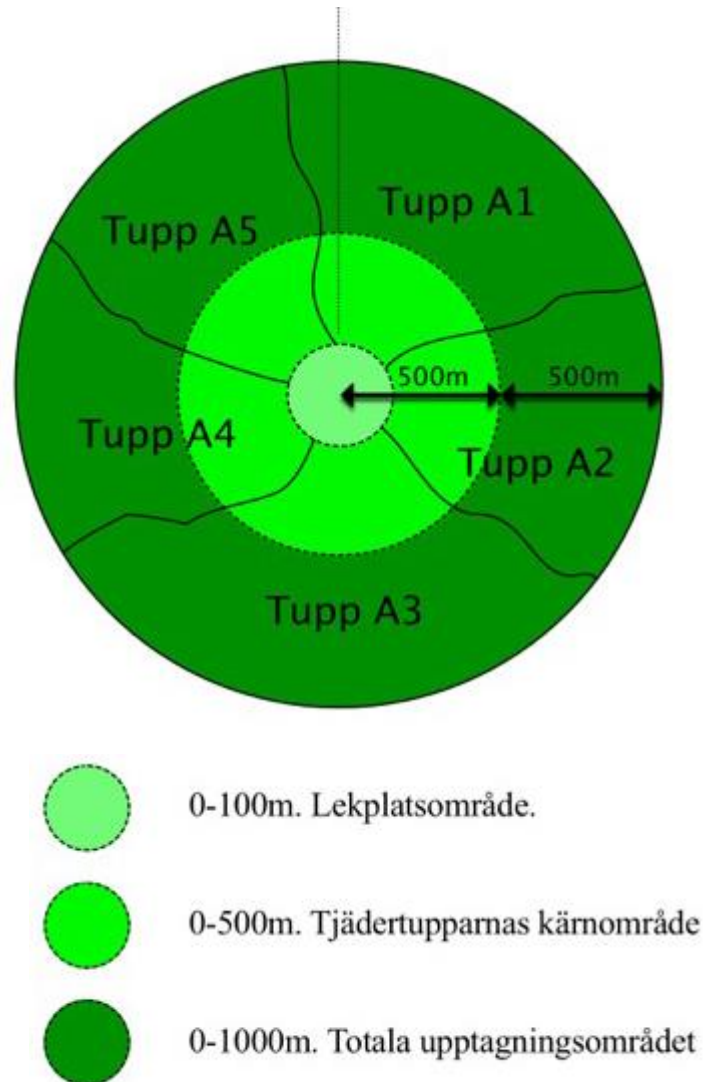

Lasse Olsson © 2011
www.birding.se

Vägledning för tjäder – Skogsstyrelsen

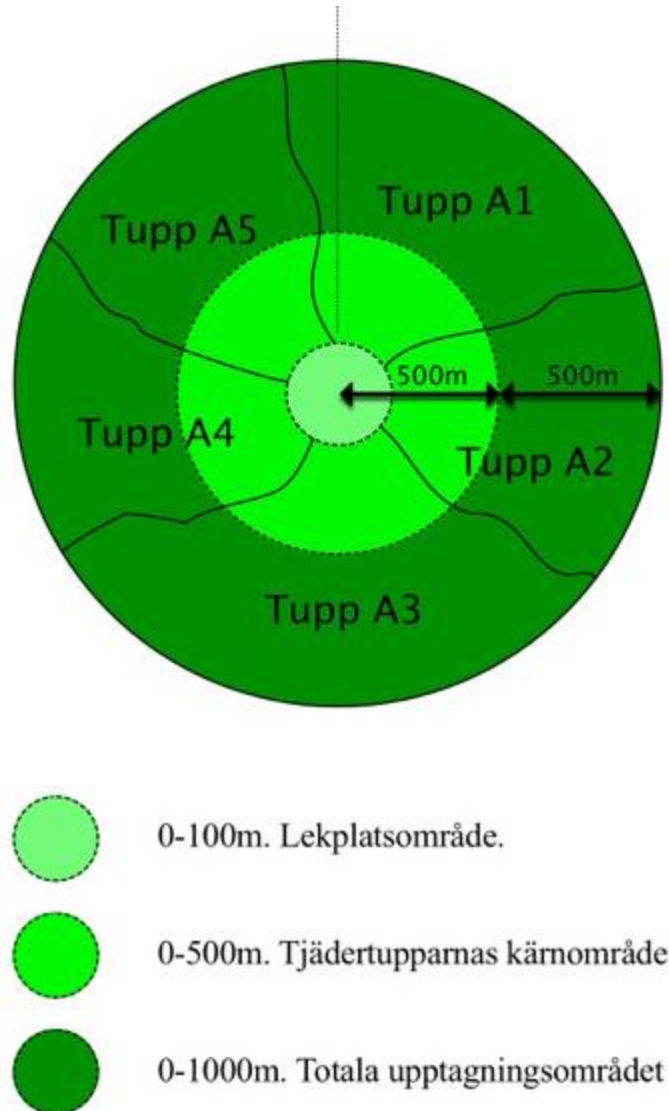
Behov av hänsyn - allmänt

- Generellt gäller att undvika eller i görligaste mån begränsa skogliga åtgärder kring lekcentrum. Ett småskaligt och försiktigt virkesuttag genom hyggesfria metoder kan i vissa fall vara möjligt i området inom 200 m från lekcentrum.
- Längre ut från lekcentrum kan man ta upp hyggen i gradvis ökande storlek, inom 200–500 m bör den avverkade ytan vid ett enskilt tillfälle inte överskrida 1 hektar för att undvika alltför stora och snabba förändringar.
- Undantag kan göras i de fall det handlar om avverkning av täta granplanteringar och andra helt tjäderovänliga miljöer så länge landskapets samlade värden inte försämras.

Vägledning för tjäder – Skogsstyrelsen

Behov av hänsyn - allmänt

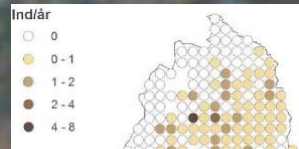

- Det är önskvärt att högst 25 % av ytan inom 500 meter från lekcentrum består av öppna marker, hyggen, ungskog, enskiktad granskog och annan skog utan tillräckliga kvaliteter för att hysa tjäder.
- Inom 500–1000 meter från lekplatscentrum kan såväl hyggenas storlek som andelen tjäderovänlig miljö ökas till 40–60 % beroende på lekens storlek.
- Behovet av hänsyn bör bedömas utifrån lekplatsens storlek och den omgivande skogens utseende. Ju större lekplatser desto större är behovet av hänsyn.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

Foto: Hans Svensson

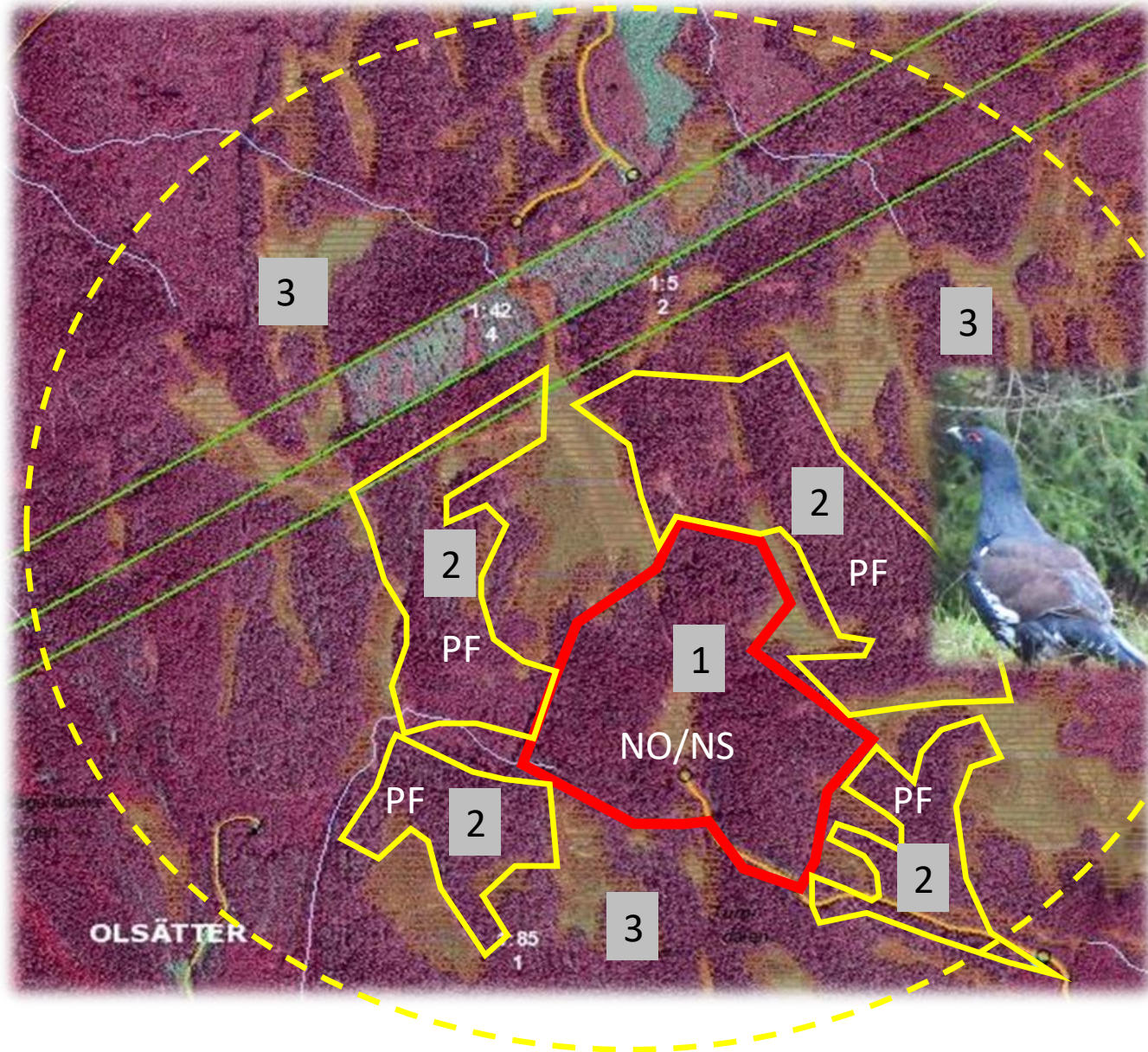
90%

10%

- Undvik skogsbruksåtgärder inklusive tillvaratagande av GROT inom 500 meter från lekplatscentrum under perioden 20 mars–1 juni i södra och mellersta Sverige, 1 april–15 juni i landets norra delar samt 10 april–15 juni i inre Norrland.
- Undvik avverkning av ytor större än 1 hektar inom 500 m från lekplatscentrum. Lämna rikligt med hänsynsträd och föryngra om möjligt med fröträdsställning.
- Följ naturliga beståndsgränser och lämna gärna flikiga hyggeskanter.
- Lämna funktionella, flerskiktade kantzoner av tall, gran och lövträd mot sjöar, vattendrag, sumpskogar, myrar, berg och hållmarker. En funktionell kantzon utgår från våtmarksgränsen – inte från gränsen mellan skog och öppen mark – och omfattar minst en trädlängd fastmark där även större träd sparas.
- Undvik förröjning inför skogsbruksåtgärder inom hela lekplatsens upptagningsområde. Underröj aldrig surdråg eller i blivande kantzoner.
- Välj att återbeskoga ståndorter lämpliga för tall med tall. Gynna lövträd, särskilt asp, vid röjning, gallring och avverkning. Spara hänsynsträd, gärna i form av grupper av tallar och aspar. Spara kjolgranar och tjäderbetade tallar.

Alternativa skötselmetoder – förstärkt hänsyn

SKOG KRING TJÄDERLEK

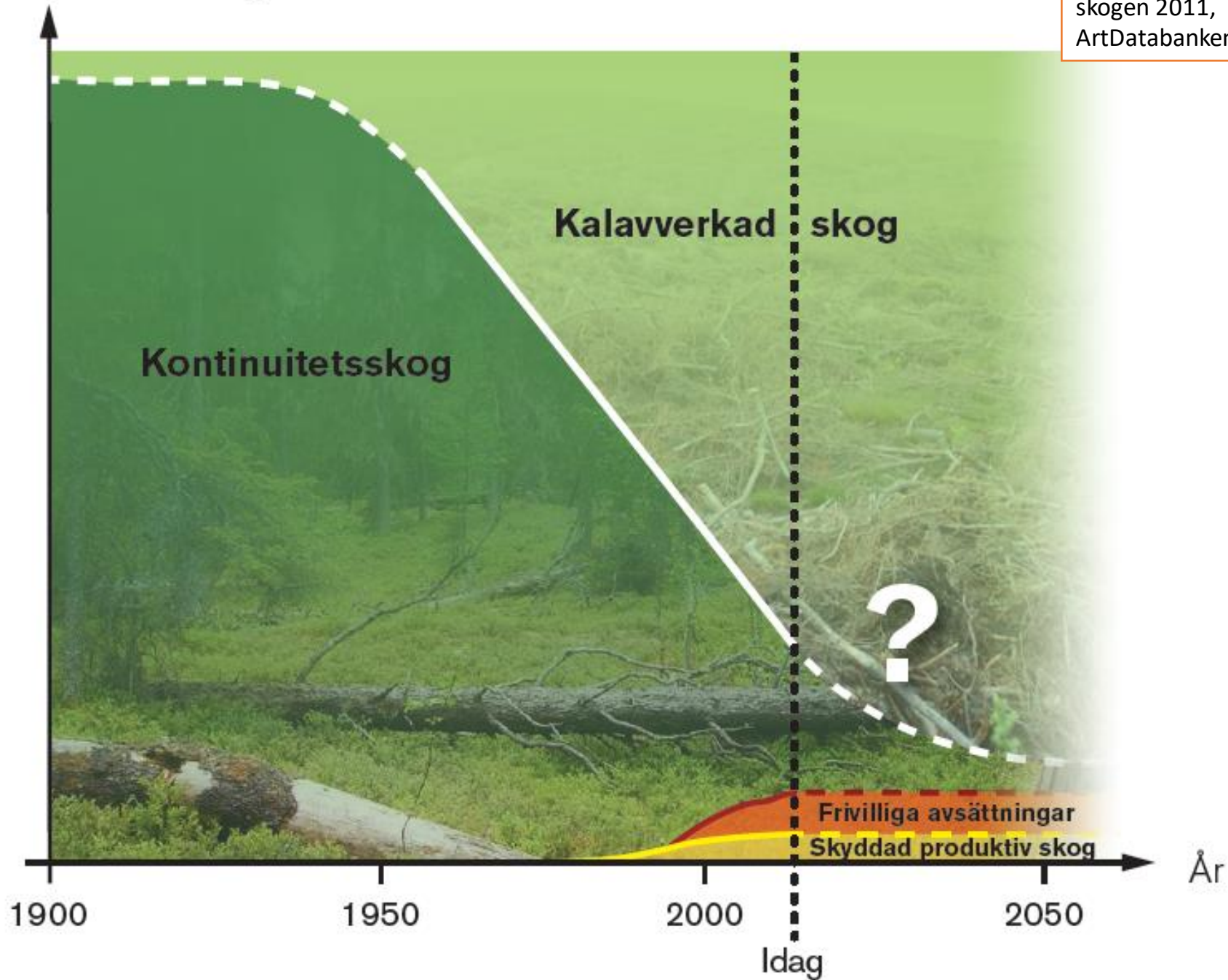

Tjäderlekplats c:a 4 ha, 6 tuppar

- 1) Lekplats - lämnas inga åtgärdsbehov
- 2) Närområde, inflygning – talldominerad skog med viss granunderväxt **Hyggesfritt** – tallskärm stegvis utglesning/ luckhuggning – på sikt förnygring. Inga åtgärder 1 mars-15 juli
- 3) Dagområden, blåbärsskogar, fina kycklingmiljöer. Fröträd där så är lämpligt. Trädgrupper, kantzoner, sumpskog, kärr m.m lämnas. Minimal under röjning framför allt i samband m gallring

Total areal produktiv skogsmark

Källa: Tillståndet i skogen 2011, ArtDatabanken

Två arter tallbit och lappmes kan snart vara utrotade nedanför fjällnära gränsen och ytterligare två arter, tretåig hackspett och lavskrika kan stå på tur.

BirdLife Sverige utmanar idag skogsbruket och myndigheterna.

Vad är ni beredda att göra åt detta?

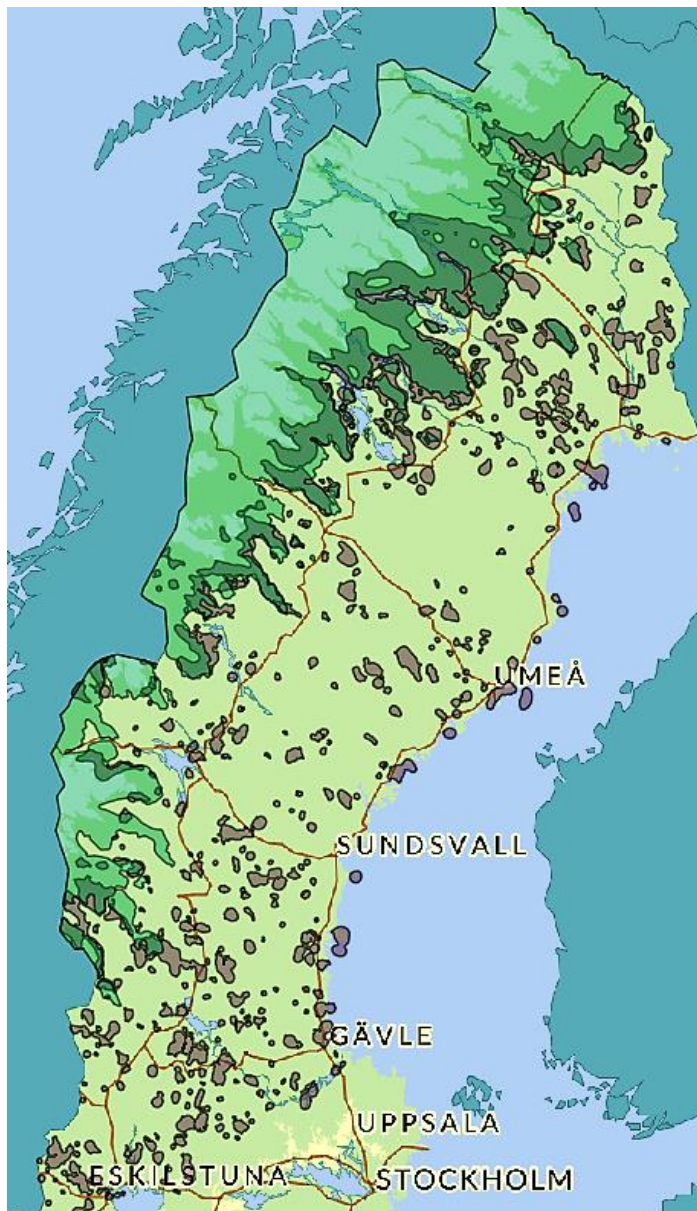

Tallbiten har 5 % kvar av sin utbredning och 5 % av sin täthet nedan fjällnära

Lappmes har 13 % kvar av sin utbredning och 8 % av sin täthet nedan fjällnära

Bruna områden visar skogliga värdetrakter. Gröna områden visar fjällnära skog.

Lavskrika har 53 % kvar av sin utbredning och 18 % av sin täthet nedan fjällnära

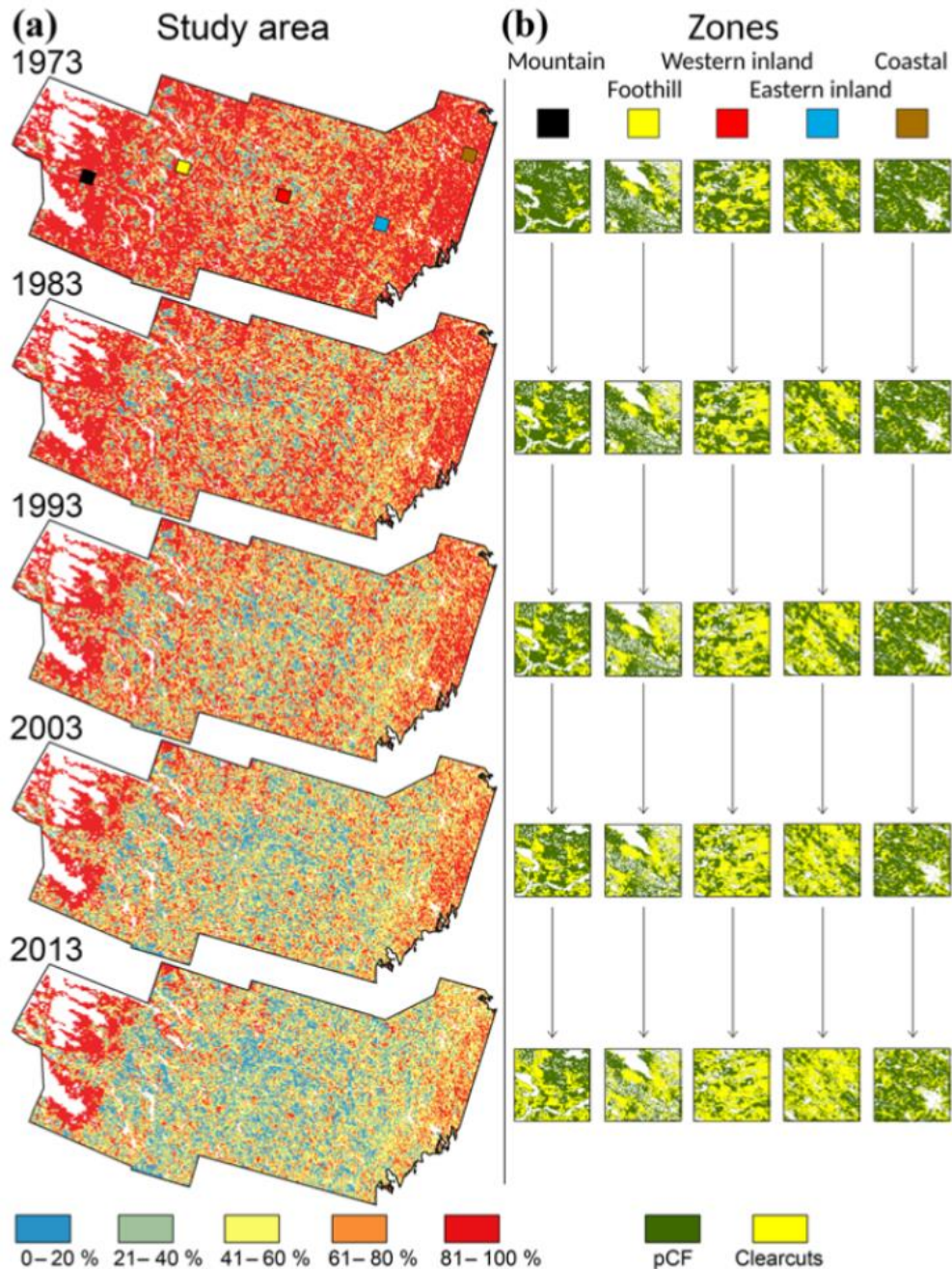
Tretåig hackspett har ca 40 % kvar av sin utbredning och 15 % av sin täthet nedan fjällnära

Parallella förlopp finns

Landscape trajectory of natural boreal forest loss as an impediment to green infrastructure
Johan Svensson, Jon Andersson, Per Sandström, Grzegorz Mikusinski, och and Bengt Gunnar Jonsson, *Conservation Biology*, Volume 0, No. 0, 1–12

Figuren visar i

(a) Procentandel av återstående kontinuitetsskog i förhållande till total skogsmark i 20 % klasser

Mer
produktion...

Foto: Per-Olov Persson

RAPPORT 2018/2

Effektiv skogsskötsel

Delrapport inom Samverkan för ökad skogsproduktion

Eller...

Foto: Erik Normark

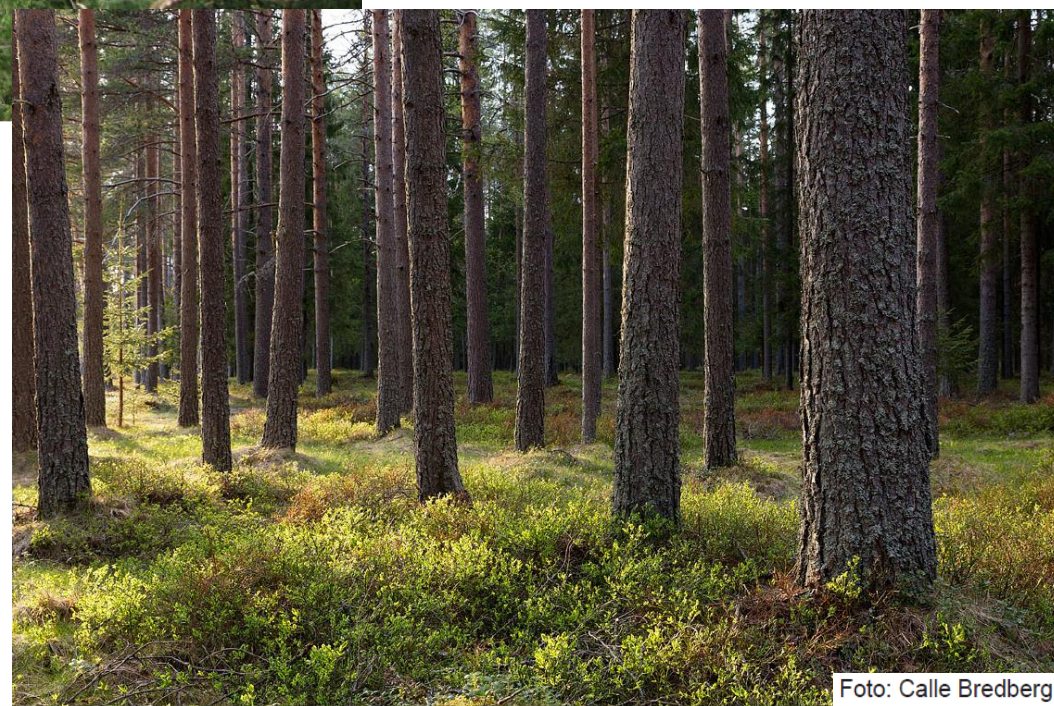

Foto: Calle Bredberg

Tvåskiktat

Mer
variation...

i framtidens
skogar?

Enskiktat

Flerskiktat

BirdLife Sverige anser att:

- andelen blandskogar ska öka väsentligt på bekostnad av monokulturer av tall och gran, bland annat för att öka motståndskraften mot framtida klimatförändringar
- omfattningen av hyggesfria alternativ ska öka påtagligt i skogsbruket
- omloppstiderna i svenska skogar behöver bli längre för att gynna biologisk mångfald
- volymen död ved ska öka väsentligt och koncentreras mer till vissa ytor, genom minskad bortförsel samt aktiva åtgärder i form av till exempel dämning och naturvårdsbränning
- mm.....

Program för fågelskydd och naturvård

Version 2019-04-01

Alla bilder i programmet är arkivbilder

Vad gör BirdLife Sverige?

- Skogsutredningen 2019. Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen. <https://skogsutredningen.se/>
  - Fjällnära skog
  - Nyckelbiotoper
  - Flexibla skydds- och ersättningsformer
  - Internationella åtaganden biologisk mångfald
  - Bioekonomi
- Målbilder för god miljöhänsyn i skogsbruket.
  - Minimera underlöjning
  - Varierad gallring
  - 20% lövinblandning
  - Skogsbruk under häckningstid
- Nyckelbiotopsfrågan. BirdLife kan agera inom FSC-systemet
- Grön infrastruktur

Tips!

- Använd de artvisa vägledningarna!

<https://www.skogsstyrelsen.se/lag-och-tillsyn/artskydd/>

- Rapportera alltid tjäderlekplatser på artportalen. Viktigt minst häckningskriterie 6. (parningscermonier - spel)

- Använd målbilder för god miljöhänsyn

<https://www.skogsstyrelsen.se/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/>

- Skogsbruket ska ta hänsyn till dessa!